

БРАСЛАВСЬКА О.В.

завідувач кафедри географії та методики її навчання

НАДОРОЖНА О.А.

магістрант

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

УДК:911.3

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Актуальність. Для повноцінного розвитку держави актуальним сьогодні є суспільно-географічне дослідження проблем трансформації аграрної сфери, результати якого, з одного боку, були б адекватними складності процесів, що відбуваються, з іншого – дозволили б розробити систему дієвих заходів щодо підтримки сільської економіки та сільських територій. Поняття трансформація означає перетворення, перевтілення, зміна виду, форми, властивостей чогонебудь. З позицій впливу на зміни структури господарської системи трансформація – це процес заміни конституючих ознак одного господарського порядку подібними ознаками іншого порядку, наслідком чого є докорінне перетворення економічної системи в цілому [3, с.47].

Мета дослідження полягала у визначенні сучасних проблем аграрної сфери України за декілька історичних етапів.

Результати дослідження. Кожному етапу трансформацій відповідають свої особливості структурної реформи, внутрішньої аграрної та торгівельної політики. Ознакою, у відповідності з якою проводиться періодизація трансформаційних процесів, є виділення головного стратегічного завдання, на якому зосереджувались основні зусилля урядів країн з перехідною економікою і спрямовувались основні ресурси. Стратегічні завдання, що вирішувались на кожному етапі, приводили до докорінних соціально-економічних змін у сільському господарстві.

Відповідно до цих критеріїв Т.М. Осташко виділяє такі періоди (етапи)

аграрних трансформацій у країнах Центральної та Східної Європи [1, с.36-37]:

I етап: 1989 р. – середина 90-х років. Стратегічним завданням першого етапу трансформацій стала структурна реформа аграрного сектора, в основі якої лежала приватизація землі. У макроекономічному плані головна мета трансформацій в країнах регіону у цей період була подвійною, що передбачала, з одного боку, встановлення прав приватної власності, у тому числі і в аграрній сфері, а з другого, – початок макроекономічної стабілізації. На першому етапі проводилась земельна реформа, демонополізація і приватизації в галузях, пов'язаних із сільським господарством технологічним ланцюжком, формування ринкових структур в агропродовольчому комплексі, лібералізація цін і торгівлі сільськогосподарською продукцією, інституційна реформа. Найбільш складними завданнями першого етапу виявились приватизація землі і формування ринків земель сільськогосподарського призначення.

II етап: середина 90-х – кінець 90-х років XX ст. Характерною ознакою реформування аграрної сфери на цьому етапі стала радикальна зміна напрямку внутрішньої аграрної політики від лібералізації торгівлі, цін і обмеженого втручання в функціонування ринків до політики підтримки цін і ринків, експортних та імпорتنих обмежень. Продовжувалася інституційна реформа, зростала ефективність виробництва, відбувались подальші структурні зміни у напрямку консолідації земельних ділянок.

III етап: кінець 90-х років XX ст. – по цей час. Стратегічним завданням третього етапу стала підготовка країн регіону до вступу у ЄС. Для сільського господарства це означає гармонізацію внутрішньої аграрної політики з вимогами Спільної сільськогосподарської політики (Common Agricultural Policy CAP). У першу чергу це стосується рівнів державної підтримки сільського господарства. На третьому етапі трансформацій зусилля спрямовуються на поглиблення структурної реформи, підвищення ефективності аграрного сектора, а також інтеграції сільського господарства у більш широкий контекст розвитку сільської місцевості [2, с. 59-69].

В Україні ж виділяють на сьогодні два етапи аграрної реформи до грудня

1999 р. (час виходу Указу Президента України від 3 грудня 1999 р. «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки») і після. До грудня 1999 р. проводилася реорганізація колгоспів у колективні сільськогосподарські підприємства (КСП), реорганізація державних сільгоспідприємств, що підлягали приватизації, у КСП та відкриті акціонерні товариства, започатковано формування фермерських господарств, почато реорганізацію КСП переважно за технічної допомоги міжнародних проектів. Процеси реформування на цьому етапі проходили дуже повільно, неповно і непослідовно, більш-менш чітка програма реформ була відсутня. У порівнянні з періодами аграрних трансформацій у країнах Центральної та Східної Європи цей етап по суті став підготовчим до проведення масштабної структурної реформи в Україні, що розпочалася з грудня 1999 р.

Висновок. Отже, особливістю трансформацій аграрної сфери в Україні стало фактичне затягування з проведенням структурної реформи, що вилилося у майже десятирічний початковий (підготовчий) етап реформи, якого не було у країнах Центральної та Східної Європи. Таким чином, особливість суспільно-географічного дослідження трансформаційних процесів в аграрній сфері полягає у тому, воно дає можливість: по перше, розглядати його як географічний процес; по-друге, виявити основні просторово-часові зміни, які відбулися за досліджуваний період; по-третє, встановити чинники, що визначають особливості трансформації аграрної сфери

Література:

1. Осташко Т. О. Ринкова трансформація аграрного сектора: Монографія / Т.О. Осташко.– К. : Фенікс, 2004. – 280 с.
2. Осташко Т. О. Аграрні трансформації в перехідних економіках: перспективи для України / Т.О. Осташко // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 1. – С. 59-69.
3. Трансформаційна економіка: навчальний посібник / В.С. Савчук, Ю.К.Зайцева, І.Й. Малий та ін.; За ред. В.С. Савчука. – К. : КНЕУ, 2006. – 512 с.